

תרומות ומעשרות בשבת

י. אין מפרישים תרומות ומעשרות בשבת ויום טוב (ש"ע אורח סי' שלט ס"ד) מפני שנראה כמתקן דבר שאינו מתוקן (משנ"כ ס"ק כה).

אולם חז"ל תיקנו שאם יאמר אדם את נוסח ההפרשה בלשון תנאי בערב שבת וי"ט יוכל להפריש על סמך זה בשבת וי"ט (הנמש"כ ה' מעשר פ"ט ה"ז, שמיכת שבת כהלכתה לגר"י טייכטל ח"א פ"א ס"כד, קלידת השדה פ"ח ס"א) ומועיל לעשות תנאי פעם אחת לכל השנה (קלידת שדה שם, כסם שלמה ח"א לגר"ש משה עמאל תרומ"מ סי' ה, חלקת השדה לגר"ש רח"ל זרע"ס סי' מו) [אופן הביצוע: בערב שבת יאמר את הנוסח בלשון עתיד בלי ברכות ואז יוכל להפריש בשבת אחרי אמירת הנוסח (ובטבל עם ברכות)] (ס"ס אג).

יא. אדם שיועד שיתארח בשבת וביר"ט אצל אדם שאינו מעשר או מסופק אם הוא מעשר, יכול לומר את הנוסח של המעשרות בלשון תנאי (כאמור) אל"פ שאין הפירות והירקות בבעלותו בעת אמירת הנוסח בער"ש [ואח"כ בשבת יאמר את הנוסח ויפריש ויאכל] (ש"ע שם שלמה לגר"ש עמר ח"א וי"ד סי' י, כהקדמה לקלידת השדה ופ"ק יז).

יב. שכח להפריש תרומות ומעשרות ונזכר אחרי כניסת שבת, אחרי שקיעת החמה, הרי כל זמן בין השמשות [דקות 13.5] ומותר להפריש מדבר שהוא "ספק טבל" [כגון: פירות וירקות המצויים בשוקיים] אבל דבר שהוא "ודאי טבל" אסור להפריש (ש"ע אורח סי' רס"א ס"א) אך אם צריך את הפירות לצורך מצוה כגון: לאורחים שבאו אליו סמוך לכניסת שבת (חז"ע עמ' רעה) או שצריך אותם לסעודות שבת (קלידת השדה פ"ח ס"ה) אזי מותר להפריש בין השמשות אפילו מטבל ודאי [מטבל ודאי- בברכה] (ס"ס חז"ע).

יג. התרומות שמפריש מוקצים בשבת וי"ט, על כן יניחם במקומם קודם ההפרשה, מכל מקום גם לאחר שהפריש כל עוד התרומות בידו יכול לטלטלם ולהניחם במקום שירצה, אך לאחר שהניחם אסור לטלטלם כדין מוקצה (קלידת השדה פ"ח ס"ד).

יד. אם עבר והפריש תרומות ומעשרות בשבת, אם היה זה בשוגג [כגון: שהיה סבור שהדבר מותר או ששכח שהיום שבת] הפירות שתוקנו מותרים לאכילה בשבת בין לאחרים ובין לו (הטעם: הואיל והאסור הוא מדרבנן).

אבל אם היה זה במזיד, אסור לאכול בשבת מן הפירות שנתקנו בין לו בין לאחרים ובמוצאי שבת מותרים לכולם (חז"ע עמ' רעו ע"פ הנמש"כ ה' שבת סי' כ"ו ה"טו ועיין סי' ש"ח ס"א ובמשנ"כ ונבא"ה"ל ס"ס).

ביעור מעשרות

טו. בשנה "הרביעית" ובשנה השביעית לסדר השמיטה [דוגמא: שנה הבאה תשע"ט שנה רביעית לשמיטה] (ש"ע וי"ד סי' של"א ס"קמ"א) בערב יום טוב אחרון פסח מקיימים מצות "ביעור מעשרות" (ש"ע ס"ס ס"קמ"א).

טז. עד ערב יו"ט שני של פסח צריך לוודא שקיים את כל התרומות ומעשרות לגבי מוצרי המזון שברשותו וגם פדה את "המטבע" שמחלל עליו את המעשר שני ונטע רבעי במשך השנה (ועיין ש"ע ס"ס קלידת השדה פ"ח ס"ה) "הפדיון" הוא שפודה את המטבע על 10 אגורות, ישמיד את המטבע או ישליכנה לים או יחלל את הקדושה של המטבעות על סוכר בשווי 10 אגורות וישטוף את הסוכר בכיור וישמיד אותו בזה (קלידת השדה ס"ס יז).

יז. לאחר שהפריש וביער כל המעשרות, מצות עשה להתוודות לפני ה' וזה נקרא "יודי מעשרות" ואותו עושים בזמן מנחה של יו"ט אחרון של חג פסח (ש"ע ס"קמ"א-קמ"ב) ונוהגים לעשות זאת ברבים (ש"ע ס"קמ"ג, קלידת השדה פ"ח ס"לה).

[אנו נביא הלכות אלו ביתר פירוט בס"ד בל"ג סמוך לפסח שנה הבאה כדי שהענין יהיה הלכה למעשה]

ניתן לפנות לקרנות הבאות שעוזרות בניהול "מטבעות" עבור הפרשת תרומות ומעשרות:
*מכון למצוות התלויות בארץ בית עזריאל טל': 08-9214829
*בית מדרש גבוה להלכה בהתיישבות חקלאית ירושלים טל': 02-6517793

בכל מוצאי שבת מתקיים שידור לוויין של שיעורו של הראש"צ יצחק יוסף בשעה 9:30
ובכל יום שלישי הרצאות רבנים בין מנחה לערבית על מסך ענק
בבית כנסת שבת אחים לעולי לוב רח' הראשונים 41 אזור א' אשדוד.

מנין שחרית חדש באשדוד בימים א-ב - 7:00 בבוקר בבית כנסת ברית יצחק
רח' שלמה בן יוסף (בגינה) רובע ו'.

*כמו כן ביה"כ מוכן להקצות מקום בעזרת הנשים לקבוצת לומדים או למסירת שיעור ללא תשלום
לפנות לשלומי פל': 052-5985100

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

בס"ד

האיחוד

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: כשרות (קכב)

החפטרה: "ויהי דבר" (יחזקאל כ)

ה' אייר תשע"ח 1218 (שנה כג')

פרשת אזורי מות- קדושים

"וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל.. ובעצת הרביעית יהיה כל פריו קדוש הכוללים לה" (ויט, כז-כד)

הפירות הגדלים בשנה הרביעית לנטיעת העץ קודש הם ונקראים "נטע רבעי", וכשהיה בית המקדש קיים, פירות אלו היה הבעלים אוכל בירושלים או פודה אותם בכסף וקונה בהם בירושלים פירות ואוכלם. משורשי המצוה: "שרצה הקב"ה שהאדם יתעורר להודות ולהלל להשם יתברך בתחילת מבחר פירות אילנותיו, כדי שתחול עליו ברכת השם ויתברכו אילנותיו, כי האל הטוב חפץ בטוב בריאותו ולכן שביהמ"ק היה קיים היו אוכלים אותם בירושלים במקום בו בחר לעובדו ויקבעו שם מושבם ללמוד תורה כי שם מורי ההוראה ועיקר החכמה..." [וכיום פודים אותו על פרוטה]

"...לא תכלה פאת שדך לקצור... לעלי ולגור תעזוב אותם" (ויט, ט-י)

כתב ספר החינוך (מצוה רטז): ענין הפאה שיניח האדם בעת שיקצור תבואתו מעט מן התבואה בקצה השדה, כי רצה שהעם אשר בו יהיו מעוטרים בכל מידה טובה ויקרה, שתהיה להם רוח נדיבה ותחול עליהם ברכת ה', כי בהותיר האדם חלק מפירותיו בשדה שיהיה בה הזקוקים, ויהיה שבע רצון ובעל רוח מבורכת, השם יתברך ישיבנו בטובו ויזכה לשפע ברכה, ואילו האוסף הכל לביתו מבלי להותיר לנוקקים ואינו חומל עליהם, ימדוד לו השם יתברך מידה כנגד מידתו הרעה..

"וכי תזבחו זבוח שלמים לה' לרצונכם תזבחו" (ויט, ה)

מסביר הרב שפתי כהן" זצ"ל: אם רוצים אתם להיות "בשלימות" עם ה', "לרצונכם תזבחוהו"- זיבחו לפני כן את הרצון שלכם, שהוא יצר הרע, שלא ידיח ויפתה אתכם, כי "סור מרע" הוא התנאי והדרך ל"עשה טוב".

"מכת עכברים" על שום מה?

פעם אחת הלך רבי פנחס בן יאיר לעיר אחת, באו לפניו אנשי אותה העיר ותלונה בפיהם: "העכברים שבעיר אוכלים לנו את כל התבואה ולא נותר לנו מה לאכול", גזר רבי פנחס בן יאיר על כל העכברים שיאספו למקום אחד, התחילו העכברים מצפצפים בקולם, אמר להם: "יודעים אתם מה הם אומרים?" אמרו: "לא", אמר להם: "הם מצפצפים ואומרים שהם אוכלים לכם את התבואה כיון שאינכם מפרישים מעשרות כראוי מהתבואה". אמרו לו: "קבל על עצמך להיות ערב לנו ולתקן את התבואה", וכך היה ומאז חדלו העכברים להזיק לתבואתם.

מסע הכניעה

מעשה שהיה

נישאנו לפני 23 שנים בחתונה שמחה ומיוחדת, עברה שנה מהחתונה, עברו שנתיים ועדיין לא נפקדנו. השתדלנו לא להילחץ ולהמתין בסבלנות אך לאחר 4 שנות נישואין החלטנו בעצת רבנים ללכת לרופאים...

התחלנו במסע ארוך וקשה, תפילות, תקוות, טיפולים, ציפיה ואכזבה...
השנים חלפו ואנו חגגנו 10 שנות נישואין, מה שהפריע לנו הוא התחושה שמרחמים עלינו

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:43-8:38

כניסת שבת: 6:54 יציאת שבת: 7:46 יציאת שבת: 8:35

והעובדה שעדיין לא זכינו לפרי בטן.

האחים שנישאו כבר החלו לחגוג בר מצוה ובת מצוה לילדיהם, לאורך כל הדרך עשו הרופאים ככל יכולתם אבל לאחר 16 שנה אפילו הרופאים האופטימים ביותר כבר החלו להרים ידיים ואחדים מהם החלו לרמוז לנו בכיוון של אימוץ, היינו שבורים ורצוצים ובעיקר חסרי כח.

יום אחד אמר לי בעלי: "בואי נכנע, עד כה עשינו את כל ההשתדלויות האפשריות, קיוונו ודחקנו בקב"ה, בואי ונכנע לפניו, אנו מפסיקים את כל ההשתדלויות פרט לתפילה ומשליכים עליו את יהבנו, מה דעתך?" הסכמתי וכך נטשנו את כל הטיפולים ודבקנו באמונה תמימה בקב"ה שיעשה את הטוב בעיניו.

החלטנו לצאת למסע בן שבוע לקברי צדיקים בצפון, להתפלל לישועה.

התחלנו אצל רבי מאיר בעל הנס, רבי יהודה בר עילאי, רבי שמעון בר יוחאי וכל הצדיקים בסביבה ושפכנו שיח בפני בורא עולם.

מעולם לא הזלתי דמעות כמו במסע הזה, הייתי עייפה מרוב כבי ומרוב כוונה ותחינה, ולא שמנו לב לעובדה שהרכב זקוק לדלק וכך באחד הכבישים הצרים של הצפון החל הרכב לחרוק עד שנדם, עצרנו בשוליים וחשבנו מה עושים?

היתה זו שעת ערב במקום לא כ"כ נחמד, מלא ישובים ערבים. התחלנו לסמן לנהגים לעצור אך איש לא עצר, התחלנו ללכת ובמקביל לעצור, כך הלכנו שעה עד שעצר לידינו רכב.

"לאן צריכים?" שאל, לא יכולנו לטעות במבטא הערבי, היססנו. "זה בסדר, אני דרוזי, לא שונא יהודים" אמר, עדיין הססנו ואז הוא התחיל לדבר באידיש "הייתי עובד שנים בשיבה בבני ברק..." אמר והחל לומר שמות של רבנים. נכנסנו והתיישבנו, הוא אמר שבעוד 5 קמ"ש ישנה תחנת דלק. הוא החל לדבר איתנו ולשאול מאיפה אנחנו? ומה אנו עושים? כמה זמן אנו נשואים? וכמה ילדים יש לנו? "לפי החשבון שלי יכולים להיות לכם 8 ילדים לפחות" אמר.

שתקנו ואני התחלתי לבכות לבסוף בעלי השיב: "לצערנו, אין לנו ילדים, זו הסיבה שאנחנו כאן במסע תפילות לקברי צדיקים", הוא החל להתנצל ולבקש את סליחתנו... הגענו לתחנת דלק, הוא אסף בקבוקי פלסטיק ריקים, עזר לנו למלא אותם והכריח אותנו לנסוע איתו חזרה כדי לתדלק את הרכב התקוע שלנו ואמר: "אם אתם במסע תפילות למה שלא תבואו לכפר שלי?" שתקנו, "בכפר שלנו יש בית של אשה חשובה מאוד של היהודים, פה ושם באים יהודים להתפלל אומרים שזה טוב לילדים".

"אתה יודע מה השם של האשה?" שאל בעלי, "לא, אני צריך לברר". הוא התקשר וברר ולאחר שתי דקות אמר: "מכירים אישה בשם שולמית?"

"האישה השונמית" אמרנו שנינו "כן, מכירים", "אז היא התגוררה בכפר סולם, תבואו תתפללו שם". לא ידענו מה לומר, בעלי לחש לי: "תקשיבי, אנחנו במסע מיוחד, האיש הזה לא בא סתם, הוא שליח של הקב"ה.. בואי נלך עם זה..." הסכמתי, מה כבר היה לי להפסיד.

"אם מתאים לכם, פשוט תיסעו אחרי, אל תדאגו, זה ממש צמוד לעפולה, זה כפר של ערבים דרוזים אוהבי יהודים, אין לכם ממה לדאוג אפילו כל השלטים אצלנו בעברית".

החלטנו לנסוע אחריו, בדרך התקשר בעלי למספר רבנים שאישרו לי כי המקום הוא אכן ביתה של האישה השונמית, קשה לי לתאר את ההתרגשות שלנו, הרגשנו שהקב"ה שאליו נכנענו פשוט מוביל אותנו בדרך אל הישועה.

הגענו למקום, הוא היה מוזנח ומלא לכלוך. עמדנו שם והתפללנו ואז אמרתי לבעלי: "לא יתכן שבייתה של אישה כ"כ חשובה.. יהיה במצב כזה, בוא ננקה אותו".

"בסדר, נבוא לפה בשבוע הבא ונעשה משהו", אמר בעלי, "לא בשבוע הבא, כאן ועכשיו" אמרתי. התחלנו לאסוף את הכלוך אבל לאחר שעה הבנו שאנחנו צריכים ציוד. החלטנו

לשכור צימר בסביבה ולמחרת לקנות ציוד ולנקות את המקום. למחרת הגענו וניקינו את הצינור כ-5 שעות רצופות, כשסיימנו כל הכלוך והעשבים שניכשנו היו ארוזים בשקיות ענק.

העתרנו בתפילה במשך כשעה ואח"כ נסענו משם, זרקנו את האשפה ונסענו הביתה.

חודש אח"כ ניפקדתי ותשעה חודשים אח"כ ילדתי בן במזל טוב, ואחריו באו בזה אחר זה עוד 3 ילדים, בן ושתי בנות.

חודש אחד בלבד לאחר ההחלטה שלנו "להכנע" ולהפקיד גורלנו בפני הקב"ה זכינו בס"ד להיוושע. פנינו למספר עסקנים שבאו בדברים עם מזכיר המועצה האזורית שבתחום שיפוט נמצא כפר סולם שדאג שבמקום יתבצע שיפוץ ראשוני, אך מי שאימץ את המקום היה הכולל של בעלי, כולל "נחלת משה" בבני ברק שאותו מנהל הרב אברהם רובינשטיין. הרב נכנס לגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א שאמר לו כי בבית הזה יש סגולה לא רק להיפקד אלא גם לשמור על בריאות הילדים. ומאז בכל שנה עורך הכולל את הסיום השנתי בביתה של האישה השונמית בהשתתפות הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א. (אנשים מספרים על עצמם 9 חיים ולדר)

פינת ההלכה

הלכות תרומות ומעשרות [ג]

א. כל גידולי קרקע [פירות, ירקות, תבואה וקטניות] שגדלו בארץ ישראל והם מאכל אדם ויש להם בעלים חייבים בתרומות ומעשרות (ש"ע י"ד סי' ס"א).

ב. עדיף שאדם יקנה פירות וירקות מחנות ירקות עם השגחה של רבנות או גוף כשרות אחר שאז הופרשו כבר תרומות ומעשרות ואינו צריך להפריש, אך אם קונה מהשווקים הפתוחים שהם "ספק טבל" אז צריך להחמיר להפריש תרומות ומעשרות כמפורט [ותבוא עליו ברכה, שאמנם בשוק הסיטונאי מפרישים אך יש סחורות שלא הופרשו, או סחורה שמגיעה ישר מהשדה ועוד סיבות] (על פי ג"ר יב"א ח"ט י"ד סי' ז' ובמילואים עמ' תנ"כ וכלום מפתחות ס"ס עמ' תנ"ט, ק. ילקו"ח ח"ב י"ד סי' ס"ב וחז"ר תרומות ומעשרות עמ' קל"ה-קמ"א).

ג. צריך להבין את נוסח ההפרשה שאומר שלא יחשוב שזה נוסח של איזה תפילה, שאם אינו מבין ואינו יודע כלל שיש מעשר השייך ללוי או לעני, ההפרשה אינה חלה והפירות נשארים טבל (קליפת הקפה לגר"ש רוז"ר פ"ט סי' ט, חז"ר תרומות ומעשרות לגר"י עובדיה יוסף עמ' קכ"ב).

ד. אדם שאינו בקי בנוסח ההפרשה לא יועיל אם יאמר: "כל ההפרשות של התרומות ומעשרות יחולו כמו בנוסח שכתוב בסידור או בדף שבבית", אלא צריך לומר את הנוסח המלא (קליפת הקפה פ"ט סי' י"ח, חז"ר עמ' קכ"ב).

ה. הפרשת תרומות ומעשרות כוללות ג' שלבים: הפרשת המעשרות עצמן, אמירת הנוסח, העברת המעשרות ותרומה גדולה למקבליהן ועוד.

ו. את התרומה גדולה ותרומת מעשר שזה 1% ומשהו מהפירות צריך להרטיב במים כדי שיוכל לקבל טומאה לפני אמירת הנוסח (הגר"א ס"ס ט"ז, חז"ר עמ' קכ"ב, קליפת הקפה פ"ג סי' ט) ואחרי אמירת הנוסח צריך לשרוף את התרומות ואם אין באפשרותו לשרוף אפשר להקל לקבורה (ס"ס).

אמנם אם הפריש תרומות [1% ומשהו] ב"ספק בטבל" [שזה מצב הפירות והירקות המצויים בשווקים] מנהג העולם להקל לזרוק לאשפה אחרי שעוטפים היטב בשתי עטיפות (קליפת הקפה פ"ג סי' ט, בית יהודי לגר"א זצ"ל ח"ח סי' ד סי"א).

ז. בטבל ודאי [כגון: כשקוטף פירות מהעץ או הביאו לו ישר מהפרדס וכדו'] לפני אמירת הנוסח יברך: "ברוך... להפריש תרומות ומעשרות", אבל בפירות שהם "ספק טבל" [כגון: פירות וירקות שקונים בשווקים החופשיים] אומר את הנוסח מבלי לברך (קליפת הקפה פ"ט).

ח. פירות וירקות שצריך להפריש מהם, צריכים להיות לכתחילה "מן המוקף" (ד.ע.) היינו שכל הפירות להפרשה יהיו סמוכים זה לזה בבית אחד ולא חלק בבית זה וחלק בבית אחר (ש"ע סי' ס"ב, חז"ר עמ' קכ"ב).

[הסבר: אמנם "תרומה" צריכה להיות מן המוקף לכתחילה (ש"ע ס"ס) ובדיעבד שלא מן המוקף (ש"ע ס"ס) ומעשרות אין צריך מן המוקף (הגר"א סי' ס"ב, הרמב"ם הל' תרומות פ"ג סי' ט, חז"ר עמ' רב, קליפת הקפה פ"ג סי' ט) אך מאחר והליך של הפרשת תרומות ומעשרות מתבצע כהלך אחד ביחד צריך לכתחילה שיהיו מן המוקף] ט. הדין שההפרשה צריכה להיות "מן המוקף" הינה דוקא כשהפירות הם "טבל", אבל אם הם "ספק טבל" [כמו פירות וירקות שלנו שמצויים בשווקים] רשאי להפריש אף שלא מן המוקף (חז"ר עמ' קכ"ב).